

Psykisk hälsa bland utlandsadopterade i Sverige (ur *Psykisk Hälsa* 1/2003)

Tobias Hübinette

Sverige är med över 40 000 utlandsadopterade det land i världen som tagit emot flest barn för adoption per capita. Tidigare forskning har konstaterat en god psykisk hälsa hos landets utlandsadopterade.

Denna studie utifrån Flergenerationsregistret (SCB) rörande utlandsadopterades psykiska hälsa omfattande 17 172 individer födda mellan 1960-79 jämförda med 1 033 199 icke-adopterade etniska svenskar i samma åldersgrupper indikerar dock något annat. Till exempel är suicidförsök 3,6 gånger vanligare bland utlandsadopterade i jämförelse med majoritetsbefolkningen medan överrisken för genomförd suicid ligger på 2,8, och 4,6% av de utlandsadopterade kvinnorna som förekom i studien har vårdats för suicidförsök. Syftet med denna artikel är att redovisa tidigare forskning som finns om utlandsadopterade i Sverige, och därefter redovisas den nya studien rörande psykisk hälsa bland utlandsadopterade i Sverige följt av en diskussion och förslag till framtida forskning.

Historisk och demografisk bakgrund

Internationell adoption i dess klassiska mening, adoption av icke-vita barn från Tredje världen till vita par i Väst, inleddes efter andra världskriget som ett sätt att rädda barn med amerikanska soldater som fäder från Kina och Japan undan social stigmatisering. Det var dock inte förrän i samband med Koreakriget som internationell adoption kom igång på allvar, och under andra hälften av 1950-talet anlände de första barnen till Sverige som sedan dess har utvecklats till världens ledande adoptionsland.

Mellan åren 1969-2000 adopterades till Sverige 41 026 barn från 130 olika länder enligt NIA, Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor.¹ Flergenerationsregistret, upprättat av SCB, Statistiska centralbyrån, identifierar totalt 48 789 utlandsadopterade i Sverige fördelade på födelseåren 1932-2000.² I denna siffra hittas 4000 av de finska krigsbarnen som blev kvar som adoptivbarn i Sverige,³ samt de utlandsadopterade som anlände till Sverige från mitten av 1950-talet och fram till 1969. Internationellt är Sverige följt av Norge och Danmark det land i Väst som hyser den största proportionen utlandsadopterade i relation till den inhemska befolkningen, och i absoluta tal har Sverige tagit emot näst flest efter USA.⁴

Den utlandsadopterade populationen motsvarar enligt SCB 1-2% av generationerna födda från 1970-talet och framåt, och fortfarande anländer knappt 1000 barn per år till Sverige.

Totalt utgör de utlandsadopterade 15% av den första generationens invandrare födda utanför Europa.⁵ De största adoptionsåren mellan 1969-2000 var 1977 (1864 barn), 1976 (1791), 1981 (1789), 1980 (1703), 1983 (1651), 1978 (1625), 1985 (1560), 1986 (1542) och 1975 (1517).⁶

De största länderna som finns representerade är Korea med 8272 individer (20%), Indien med 6611 (16%), Colombia med 4761 (12%), Sri Lanka med 3465 (8%), Chile med 2230 (5%), Thailand med 1725 (4%), Vietnam med 1138 (3%), Etiopien med 920 (2%), Brasilien med 803 (2%), Indonesien med 783 (2%), Iran med 611 (1%) samt 95 övriga länder (25%).⁷ Uppdelat på kontinenter utgör Asien 60%, Amerika 25%, Europa 12% och Afrika 3%.⁸

Adoptivföräldrarna kännetecknas av en hög andel tillhörande socialgrupp 1 och en låg andel tillhörande socialgrupp 3 med avseende på utbildnings- och inkomstnivå. Enligt statistik från 2001 från Högskoleverket tillhör 39% av adoptivföräldrarna till de utlandsadopterade socialgrupp 1 att jämföras med 20% i totalbefolkningen, 49,8% socialgrupp 2 att jämföras med 48,2% samt 10,9% socialgrupp 3 att jämföras med 29,5%.⁹

Tidigare forskning

I svensk forskning om utlandsadopterade kan tre linjer skönjas, där var och en tar sin början i tre olika tider: en *första* som kliniskt undersökt mindre grupper av utlandsadopterade som nyanlända barn, en *andra* som genom kvalitativa studier koncentrerat sig på uppväxtåren och en *tredje* som ägnat sig åt kvantitativa studier av utlandsadopterade som vuxna. Den första började under 1970-talet och utgjordes i första hand av läkare med ett parasitologiskt eller somatisk perspektiv. Den andra kom under 1980- och 90-talen och praktiserades mestadels av psykologer och psykiatriker. Den tredje som dök upp vid slutet av 1990-talet bedrevs av en mer heterogen blandning av sociologer, socionomer, nationalekonomer och epidemiologer.

Klinisk forskning

Bland studierna från det tidiga 1970-talet hittas Elias Bengtssons parasitologiska undersökning från 1972 inbegripande 564 utlandsadopterade barn som anlät till Sverige 1969-72 och genomgått undersökning vid parasitologlaboratoriet vid Roslagstulls sjukhus.¹⁰ Bengtsson påvisade förekomster av patogena intestinala parasiter samt ekoparasiter hos 423 av dessa (75%), med den hos svenskfödda barn praktiskt taget aldrig existerande *Giardia lamblia* som den vanligaste (130 fall).

Yngve Hofvander redovisade 1978 kliniska fynd vid hälsokontroller som utförts under åren 1970-77 av 74 utlandsadopterade barn vid barnmedicinska kliniken, Akademiska sjukhuset i Uppsala.¹¹ Hofvander kunde konstatera att 39% led av undernäring, och endast 16% kunde

kategoriseras som kliniskt och laboratoriemässigt friska. Hofvander menade dock att med de resurser svensk sjukvård kunde erbjuda skulle adoptivbarnens problem åtgärdas på tämligen kort tid.

1992 disputerade Lemm Proos vid Institutionen för kvinnors och barns hälsa, Uppsala universitet, på en avhandling om 107 indiska flickor adopterade till Sverige innan 1972.¹² Flickorna uppvisade både tidigare menarche och lägre tillväxtkurvor än indiska flickor i samma åldersgrupper som växt upp i Indien. Proos menade att detta kunde härledas till undernäring vid ankomsten och en därefter efterföljande näringschock vid omställningen från indisk till svensk kost vilket tidigarelade puberteten.

Kvalitativ forskning

1979 publicerade Allmänna Barnhuset en undersökning av 207 utlandsadopterade barn och ungdomar som föddes under åren 1956-64 och ankom till Sverige innan 1971 skriven av Ingegärd Gardell.¹³ Gardell fokuserade på omställningsperioden under de första åren, identitetsutveckling, skolmiljön samt kunskap i svenska språket. I undersökning framkom många gånger långvariga omställningsprocesser, särskilt bland de som kom efter sex års ålder där 64% uppvisade svåra problem. 90 av barnen eller 43% hade även brister i svenska språket. 1982 genomförde Marianne Cederblad, professor i barn- och ungdomspsykiatri, en undersökning av 19 utlandsadopterade som anlant till Stockholmsområdet efter tre års ålder där hon följde dessa under det första året i Sverige.¹⁴ Cederblads slutsats var att även de äldre adoptivbarnen anpassar sig väl efter en tids omställningsprocess.

Två studier av kliniskt material kom sedan, båda från barn- och ungdomspsykiatrin.

1986 inventerade Ilona Déry-Alfredsson och Madeleine Kats förekomsten av utlandsadopterade barn och ungdomar på PBU-byråerna i Stockolms län under åren 1980-82.¹⁵ Paret fann totalt 171 inskrivna utlandsadopterade i åldrarna 0-20 år vilket gav en underrepresentation i den lägsta åldersklassen 0-12 år och en överrepresentation (1,7 gånger) i den högre (13-20 år). De utlandsadopterade hade 30% fler symptommarkeringar än jämförbar svenskfödd grupp, och en tredjedel bedömdes som mycket svåra fall med institutions- eller familjehemsplacering som följd.

Cederblad återkom 1991 med en undersökning av 114 utlandsadopterade i åldrarna 11-18 år som under åren 1980-85 varit inskrivna på ungdomspsykiatrisk klinik inom södra sjukvårdsområdet.¹⁶ Cederblad fann en 3-5 gångers överrepresentation, och dessutom varade institutionsvistelsen mer än dubbelt så lång tid jämfört med andra grupper. Efter vistelsen placerades 25% utanför hemmet.

1994 publicerade Cederblad tillsammans med Ann Mari Mercke, Malin Irhammar och Eva Norlander en undersökning av en grupp utlandsadopterade som anlant till Skåne 1970-77 motsvarande 211 personer i åldrarna 13-27 år.¹⁷ Adoptivföräldrarna intervjuades om barnens psykiska hälsa, och ungdomarna fick fylla i självsvarsformulär med frågor rörande etnisk identitet och biologiskt ursprung. Resultatet visade ett svagt intresse för det etniska och biologiska ursprunget, och att de utlandsadopterade ansåg sig vara välintegrerade i det svenska samhället. Gruppen uppvisade även en god psykisk hälsa fullt jämförbar med motsvarande svenskfödda biologiska barn.

Irhammar disputerade 1997 på en avhandling om samma grupp, det vill säga 211 utlandsadopterade i åldrarna 13-27 år som ankommit till Skåne under perioden 1970-77.¹⁸ Irhammars fokus låg på inställningen till etnisk identitet och biologiskt ursprung, och resultatet visade att de utlandsadopterade hade anpassat sig bra i Sverige och fann det oproblematiskt att ha en svensk identitet. De adopterades intresse för ursprungslandet och de biologiska föräldrarna var relaterat till adolescensperioden och frigörelsen från adoptivföräldrarna.

Greiff disputerade år 2000 på en studie av adopterade från Colombia där 9 (14-20 år) var omhändertagna för samhällsvård och placerade på särskilda ungdomshem och jämförde dem med en grupp på 12 adopterade (19-31 år) som ej var föremål för några åtgärder.

Kvantitativ epidemiologisk forskning

1997 publicerade Kristina Berg-Kelly och Jan Eriksson en artikel som redovisade resultatet av en stor epidemiologisk undersökning som genomfördes 1990 och 1994 bland 9329 ungdomar i Sverige där 125 utlandsadopterade i åldrarna 13-18 år hade kunnat identifieras i efterhand.¹⁹ Resultatet visade en 3,5 gångers överrepresentation hos de utlandsadopterade flickorna för obehagliga sexuella erfarenheter, och vidare en överrepresentation vad beträffar självmordstankar, användning av droger, tidig sexdebut, oregelbundet användande av preventivmedel och graviditet.

Anders Hjern publicerade 1998 en folkhälsorapport om barn med utländskt ursprung i Stockholms län med registerdata som källa.²⁰ Hjern lyckades identifiera 2600 utlandsadopterade boendes i Stockholms län 1994 i åldrarna 0-18 år och fann en 2 gångers överrepresentation för sluten vård på grund av alkohol- (pojkar) och narkotikamissbruk (flickor) samt anorexi (flickor), en 3 gångers överrepresentation för sluten vård på grund av självmordsförsök för pojkar (2 gånger för flickor), och en 2 gångers överrepresentation som

förövare av våldsbrott (pojkar) respektive som offer för våldsbrott (flickor) jämfört med svenskfödda biologiska barn och ungdomar.

SiS, Statens institutionsstyrelse, uppmärksammade 1996 en överrepresentation av utlandsadopterade som inskrivna på myndighetens särskilda ungdomshem.²¹ Avslöjandet resulterade i en rapport skriven av Jan-Åke Eriksson och Inger Sundqvist som kunde konstatera en 2,6 gångers överrepresentation motsvarande 68 inskrivna utlandsadopterade i åldrarna 10-20 år under åren 1995-96.²² Social problematik, självdestruktivitet, psykiska problem och akut kris i familjen angavs oftare som orsak till placering än jämfört med andra grupper.

Samma år undersökte Bo Vinnerljung förekomsten av utlandsadopterade i olika former av dygnsvård.²³ Vinnerljung fann en 2,4 gångers överrepresentation motsvarande 44 utlandsadopterade i åldrarna 13-16 år placerade i dygnsvård (fosterhem, institution, ungdomshem) under 1991. Generellt angavs psykiska problem som orsak till placering oftare än jämfört med andra grupper.

Hjern undersökte 1999 tillsammans med Finn Rasmussen och Gunilla Hedlin förekomsten av astma, hösnuva och eksem bland 1901 utlandsadopterade män födda mellan 1973-77 som registrerats i värnpliktsregistret under perioden 1991-95 och jämförde dessa med motsvarande grupp svenskfödda.²⁴ Den högsta frekvensen hittades bland de som adopterats innan två års ålder (1,6 gånger mer för astma, 2,5 gånger mer för hösnuva och 2,1 gånger mer för eksem) och de som hade sitt ursprung i Östasien (1,3 gånger mer för hösnuva och 1,7 gånger mer för eksem). Hjern spårade detta till det abrupta bytet av miljö och kosthållning i tidig ålder.

I januari 2002 presenterade *Dagens Nyheter* delar av resultaten från en kommande studie i *The Lancet* utförd av Hjern, Vinnerljung och Frank Lindblad.²⁵ Studien undersöker en äldre grupp utlandsadopterade född mellan 1968-75 motsvarande 5942 individer som följdes upp i olika register fram till 1999 samt en yngre född mellan 1970-79 motsvarande 11 320 individer som följdes upp i samma register fram till 1995 gentemot motsvarande svenskfödd biologisk kontrollgrupp. Förekomst i Patientregistret visar att 2,1% av den äldre gruppen och 3,7% av den yngre vårdades inneliggande på sjukhus för psykiatrisk sjukdom. Detta är 2,6 respektive 2,7 gånger vanligare än i majoritetsbefolkningen. Inläggning på sjukhus på grund av suicidförsök gällde för 0,3% av männen och 0,9% av kvinnorna i den yngre adoptivgruppen, vilket motsvarar 2,7 gånger mer än i majoritetsbefolkningen. För fullbordad suicid var risken nästan fyrfaldig, 3,7 gånger, jämfört med majoritetsbefolkningen.

Ännu en kommande studie av Hjern och Peter Allebeck av utlandsadopterade födda mellan 1968-79 som följdes upp för genomförd suicid 1990-98 gav efter justering för socioekonomisk bakgrund en femfaldig överrisk jämfört med majoritetsbefolkningen.²⁶

Kvantitativ socioekonomisk forskning

Torun Österberg disputerade år 2000 vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet, på en avhandling om invandrades prestationer på arbetsmarknaden där första och andra generationen jämfördes med varandra.²⁷ Österberg inkluderade i sin undersökning 525 utlandsadopterade med en medelålder på 34,24 under åren 1993-97 som jämfördes med sina svenskfödda adoptivföräldrar, totalt 1050 individer med en medelålder på 49,08 under åren 1978-82. Dessutom jämfördes både de utlandsadopterade och deras adoptivföräldrar med genomsnittet i respektive åldersgrupp. Österberg fann stora skillnader i inkomst, utbildning och civilstånd som indikerar att utlandsadopterade har svårare att föra vidare sitt sociala arv.

Utlandsadopterade män hade 141 000 kr i årsinkomst jämfört med 168 900 kr för en svenskfödd biologisk grupp i samma ålder. Adoptivfäderna hade 223 600 kr jämfört med 127 400 kr för genomsnittsgruppen i samma ålder. Motsvarande siffror för utlandsadopterade kvinnor var 105 600 kr i årsinkomst jämfört med 114 000 kr, och för adoptivmödrar 95 000 kr jämfört med 63 700 kr. 21,30% av de utlandsadopterade männen uppbar arbetslöshetsersättning jämfört med 14,94, och 22,76% av kvinnorna jämfört med 18,88. För adoptivfäderna gällde 5,15% jämfört med 8,3, och för adoptivmödrarna 6,14% jämfört med 7,7. 6,96% av de utlandsadopterade männen uppbar socialbidrag att jämföra med 4,04. Motsvarande siffra för kvinnorna var 6,72% mot 3,77. Inga uppgifter fanns om socialbidragstagande bland adoptivföräldrarna.

Vidare hade 16,52% av de utlandsadopterade männen en lång universitetsutbildning jämfört med 14,82, och samma tal för kvinnorna var 16,42 respektive 15,05. Här låg de utlandsadopterade över genomsnittet. 20,79% av adoptivfäderna hade en lång universitetsutbildning jämfört med 7,78 för genomsnittet, och 20,79% av adoptivmödrarna jämfört med 4,10. 32,17% av de utlandsadopterade männen var gifta jämfört med 48,86, och 34,33% av kvinnorna jämfört med 54,63. För adoptivföräldrarna fanns siffror om skilsmässa: 12,17% av adoptivfäderna var skilda jämfört med 16,23, och 13,43% av mödrarna jämfört med 16,71. 72,17% av de utlandsadopterade männen var utan barn jämfört med 61,67, och 57,09% av kvinnorna jämfört med 47,09. Den utlandsadopterade gruppen tenderade att i vuxen ålder bosätta sig i större städer. 27,83% av de utlandsadopterade männen var boende i Stockholm jämfört med 18,90% i motsvarande svenskfödd grupp, medan samma sak gällde

för 33,58% av kvinnorna jämfört med 19,72. Omvänt bodde 33,04% av de utlandsadopterade männen utanför storstäder jämfört med 41,68, och 30,33% av kvinnorna jämfört med 41,39.

På den nordiska adoptionskonferensen i Göteborg i september 2000 presenterade Anders Björklund och Katarina Richardson en socioekonomisk undersökning av 497 utlandsadopterade i åldrarna 23-34 år som 1996 jämfördes med 559 svenskfödda biologiska syskon.²⁸ 21,3% av de utlandsadopterade hade två års universitetsstudier jämfört med 34,9% av de svenska adoptivsyskonen. För tre års universitetsstudier eller mer blev skillnaden ännu större: 6,6% jämfört med 20%. De utlandsadopterade hade 97 000 kr i förvärvsinkomst per år jämfört med 136 200 kr, och 119 500 kr i totalinkomst per år jämfört med 156 600 kr. 13,3% av de utlandsadopterade var gifta jämfört med 29,3% av de svenska adoptivsyskonen, och 15,1% var samboende jämfört med 32,4%.

Ett år senare publicerade Dan-Olof Rooth ännu en socioekonomisk studie av 3119 utlandsadopterade män i åldrarna 20-35 år som 1998 jämfördes med motsvarande svenskfödd biologisk kontrollgrupp.²⁹ Den utlandsadopterade gruppen hade 11,67 utbildningsår jämfört med 11,91, och 4% hade 16 års utbildning eller mer jämfört med 9%. 81,2% av de utlandsadopterade männen förvärvsarbetade jämfört med 91% i den svenskfödda gruppen. 6% var gifta mot genomsnittet 18%.

Metod

Ett Flergenerationsregister finns numera upprättat av Statistiska centralbyrån (SCB, 2000). Samtliga identifierbara 17 172 utlandsadopterade födda mellan 1960-79 fördelade på kön hämtades därifrån och undersöktes för utbildningsnivå i Utbildningsregistret 1999 (SCB, 1999), för civilstånd, sysselsättning, förvärvsinkomst och bidragsberoende i Louise-registret 1999 (SCB, 1999), för total förekomst av slutna vård för missbruk, psykisk sjukdom och suicidförsök i Patientregistret 1987-99 (Socialstyrelsen, 1999) samt för genomförd suicid i Dödsorsaksregistret 1987-99 (Socialstyrelsen, 1999). Den utlandsadopterade gruppen jämfördes med en för födelseår och kön motsvarande kontrollgrupp av 1 033 199 icke-adopterade etniska svenskar hämtades från Registret över totalbefolkningen 1999 (SCB, 1999).

Värt att notera är att Flergenerationsregistret av tekniska skäl saknar både de utlandsadopterade som anlände efter sju års ålder samt de som adopterades till ensamstående föräldrar. Båda dessa grupper har i tidigare studier uppvisat en hög risk för psykisk ohälsa.

Resultat

I denna artikel har tre delar av resultatet valts ut för presentation: det som rör missbruk, psykisk sjukdom samt suicidförsök och suicid. I tabellerna anger %-talen andelen inom respektive grupp.

Tabell 1A Utlandsadopterade i Sverige födda 1960-79 som förekommer i Patientregistret för sluten vård för missbruk 1987-99 fördelade efter kön och angivna i antal och procent.

	Män N(%)	Kvinnor N(%)	Totalt N(%)
Alkoholmissbruk	147 (1,72)	145 (1,68)	292 (1,7)
Drogmissbruk	57 (0,67)	55 (0,64)	112 (0,65)
Antal	8557	8615	17 172

Tabell 1B Icke-adopterade födda i Sverige 1960-79 som förekommer i Patientregistret för sluten vård för missbruk 1987-99 fördelade efter kön och angivna i antal och procent.

	Män N(%)	Kvinnor N(%)	Totalt N(%)
Alkoholmissbruk	5070 (0,98)	2396 (0,46)	7466 (0,72)
Drogmissbruk	2074 (0,4)	1067 (0,21)	3141 (0,3)
Antal	516 528	516 671	1 033 145

Tabell 1C Överrisker för utlandsadopterade i Sverige födda 1960-79 som förekommer i Patientregistret för sluten vård för missbruk 1987-99 i relation till kontrollgruppen.

	Män OR	Kvinnor OR	Totalt OR
--	-------------------------	-----------------------------	----------------------------

Alkoholmissbruk	1,8	3,6	2,4
Drogmissbruk	1,7	3,1	2,2

Resultatet visar att både sluten vård för alkohol- och drogmissbruk är vanligare förekommande hos utlandsadopterade, både som grupp och fördelat efter kön, i jämförelse med kontrollgruppen. Utlandsadopterade som grupp vårdas 2,4 gånger oftare för alkoholmissbruk och 2,2 gånger oftare för drogmissbruk än kontrollgruppen. Utlandsadopterade kvinnor vårdas 2 gånger oftare än utlandsadopterade män för alkoholmissbruk, och 1,8 gånger oftare för drogmissbruk. Enbart utlandsadopterade kvinnor vårdas 3,6 gånger oftare för alkoholmissbruk och 3,1 gånger oftare för drogmissbruk än kontrollgruppen för kvinnor.

Tabell 2A Utlandsadopterade i Sverige födda 1960-79 som förekommer i Patientregistret för sluten vård för psykisk sjukdom 1987-99 fördelade efter kön och angivna i antal och procent.

	Män N(%)	Kvinnor N(%)	Totalt N(%)
Psykos	45 (0,53)	88 (1,02)	133 (0,77)
Neuros	22 (0,26)	75 (0,87)	97 (0,56)
Antal	8557	8615	17 172

Tabell 2B Icke-adopterade födda i Sverige 1960-79 som förekommer i Patientregistret för sluten vård för psykisk sjukdom 1987-99 fördelade efter kön och angivna i antal och procent.

	Män N(%)	Kvinnor N(%)	Totalt N(%)
Psykos	2906 (0,56)	2295 (0,44)	5201 (0,5)
Neuros	1234 (0,24)	1693 (0,33)	2927 (0,28)

Antal	516 528	516 671	1 033 145
-------	---------	---------	-----------

Tabell 2C Överrisker för utlandsadopterade i Sverige födda 1960-79 som förekommer i Patientregistret för slutna vård för psykisk sjukdom 1987-99 i relation till kontrollgruppen.

	Män	Kvinnor	Totalt
	OR	OR	OR
Psykos	0,9	2,3	1,5
Neuros	1,1	2,7	2,0

Med undantag av slutna vård för psykos för utlandsadopterade män är både slutna vård för psykos och neuros vanligare förekommande hos utlandsadopterade, både som grupp och fördelat efter kön, i jämförelse med kontrollgruppen. Utlandsadopterade som grupp vårdas 1,5 gånger oftare för psykos och 2 gånger oftare för neuros än kontrollgruppen.

Utlandsadopterade kvinnor vårdas 2,6 gånger oftare än utlandsadopterade män för psykos, och 2,4 gånger oftare för neuros, och enbart utlandsadopterade kvinnor vårdas 2,3 gånger oftare för psykos och 2,7 gånger oftare för neuros än kontrollgruppen för kvinnor.

Tabell 3A Utlandsadopterade i Sverige födda 1960-79 som förekommer i Patientregistret för slutna vård för suicidförsök 1987-99 samt i Dödsorsaksregistret för genomförd suicid 1987-99 fördelade efter kön och angivna i antal och procent.

	Män	Kvinnor	Totalt
	N(%)	N(%)	N(%)
Suicidförsök	116 (1,36)	403 (4,68)	519 (3,02)
Suicid	33 (0,39)	23 (0,27)	56 (0,33)
Antal	8557	8615	17 172

Tabell 3B Icke-adopterade födda i Sverige 1960-79 som förekommer i Patientregistret för slutna vård för suicidförsök 1987-99 samt i Dödsorsaksregistret för genomförd suicid 1987-99 fördelade efter kön och angivna i antal och procent.

	Män	Kvinnor	Totalt
	N(%)	N(%)	N(%)
Suicidförsök	3365 (0,65)	5223 (1,01)	8588 (0,83)
Suicid	704 (0,14)	262 (0,05)	966 (0,09)
Antal	516 528	516 671	1 033 145

Tabell 3C Överrisker för utlandsadopterade i Sverige födda 1960-79 som förekommer i Patientregistret för slutna vård för suicidförsök 1987-99 samt i Dödsorsaksregistret för genomförd suicid 1987-99 i relation till kontrollgruppen.

	Män	Kvinnor	Totalt
	OR	OR	OR
Suicidförsök	2,1	4,6	3,6
Suicid	2,3	4,5	2,8

Både slutna vård för suicidförsök samt genomförd suicid är vanligare förekommande hos utlandsadopterade, både som grupp och fördelat efter kön, i jämförelse med kontrollgruppen. Slutna vård för suicidförsök är 3,6 gånger vanligare bland utlandsadopterade än i kontrollgruppen, medan genomförd suicid är 2,8 gånger vanligare. Slutna vård för suicidförsök är 3,4 gånger vanligare hos utlandsadopterade kvinnor än hos utlandsadopterade män, medan enbart utomeuropeiska adopterade kvinnor vårdas 4,6 gånger oftare för suicidförsök och har 4,5 gånger fler genomförda suicidfall än kontrollgruppen för kvinnor. Bland utlandsadopterade kvinnor har nästan 1/20 eller över 400 individer registrerats för slutna vård för suicidförsök.

Diskussion

Att frekvensen av både missbruk och psykisk sjukdom bland utlandsadopterade i Sverige skiljer sig från majoritetsbefolkningen har flera tidigare studier indikerat. I Berg-Kellys & Erikssons studie från 1997 uppgav 29,19% av de utlandsadopterade flickorna att de ibland drack ensamma att jämföra med 14% bland etniska svenska flickor, och 24,13% uppgav att de ibland använde illegala droger att jämföra med 5%. Déry-Alfredssons & Kats studie från 1986, Cederblads 1991 och Erikssons & Sundqvists rapport från 1999 har alla visat en överrepresentation för utlandsadopterade inom psykvården.

Att även suicidbeteendet bland de utlandsadopterade skiljer sig från majoritetsbefolkningen har stöd också i en amerikansk studie från 2001 som visade att suicidförsök var 1,4 gånger vanligare bland adopterade än bland icke-adopterade i den undersökta studiegruppen.³⁰ Denna studies resultat överensstämmer också väl med Hjerns et al. kommande resultat vad gäller 3,7 gångers överrepresentation för genomförd suicid, och Hjerns & Allebecks 5 gånger efter justering för socioekonomisk bakgrund. Däremot kan konstateras en avsevärt högre överrepresentation för slutna vård för suicidförsök, 3,6 gånger gentemot 2,7. Denna differens bör kunna förklaras med det faktum att denna studie även medtagit utlandsadopterade födda åren 1960-67 till skillnad från Hjern et al. som börjar med årskullen 1968. Den största och mest anmärkningsvärda överrepresentationen för båda dessa utfall hittas dock hos utlandsadopterade kvinnor. Tillsammans med differensen gentemot Hjerns et al. studie indikerar detta att ett destruktivt suicidbeteendet hos utlandsadopterade dels verkar vara mer vanligt förekommande i senare vuxen ålder än under adolescensperioden, och dels att detta är vanligare hos utlandsadopterade kvinnor än hos män.

Ingen tidigare studie, vare sig i Sverige eller internationellt, har dock så fullständigt visat på en sådan extrem överrepresentation för både missbruk, psykisk sjukdom, suicidförsök och genomförd suicid bland utlandsadopterade som den här redovisade.

Man kan med denna studie som bakgrund fråga sig hur den tidigare mest omfattande kvalitativa studien rörande utlandsadopterades psykiska hälsa i Sverige, Cederblad et al från 1993-94, kunde komma fram till att denna var fullt jämförbar med icke-adopterades födda i Sverige. Tidigare konstaterad överrepresentation av utlandsadopterade inom PBU, på ungdomspsykiatrisk klinik och på särskilda ungdomshem borde i stället ha betraktats som varningssignaler och föranlett större kvantitativa undersökningar. Fortsatt forskning rörande utlandsadopterades psykiska hälsa bör därför inriktas på kvalitativa studier av framför allt vuxna utlandsadopterade kvinnor för att om möjligt identifiera riksfaktorer och därmed kunna utveckla behandlingsmetoder och preventiva åtgärder.

Appendix 1: Adopterade födda utanför Europa jämförda med adopterade födda i Sverige 1960-79 och respektive kontrollgrupper för förekomst i patientregistret 1987-99

A1=Adopterade födda utanför Europa 5-39 år: 17 172

K1=Kontrollgrupp – icke-adopterade födda utanför Europa 10-39 år: 11 400

A2=Adopterade födda i Sverige 10-44 år: 25 661

K2=Kontrollgrupp – icke-adopterade födda i Sverige 5-44 år: 1 033 199

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade födda 1960-79 jämförs med inhemskt adopterade födda samma år. Dessa jämförs i sin tur med utomeuropeiska invandrare från samma världsdelar respektive icke-adopterade svenskar, båda födda samma år. A1 är med andra ord ett genomsnitt för utomeuropeiska adopterade, K1 ett genomsnitt för utomeuropeiska invandrare, A2 ett genomsnitt för inhemskt adopterade, medan K2 kan betraktas som ett riksgenomsnitt för icke-adopterade svenskar.

Missbruk

Sluten vård för alkoholmissbruk: A1 292=1,7% (K1 72=0,6%), A2 339=1,3% (K2 7466=0,7%)

Sluten vård för drogmissbruk: A1 112=0,7% (K1 84=0,7%), A2 206=0,8% (K2 3141=0,3%)

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade vårdas oftare för alkoholmissbruk än både utomeuropeiska invandrare (2,8 gånger), riksgenomsnittet (2,4 gånger) och inhemskt adopterade (1,3 gånger).

Utomeuropeiska adopterade vårdas lika ofta för drogmissbruk som både utomeuropeiska invandrare och inhemskt adopterade, men oftare än riksgenomsnittet (2,2 gånger).

Enbart utomeuropeiska adopterade kvinnor vårdas 3,6 gånger oftare för alkoholmissbruk och 3,1 gånger oftare för drogmissbruk än riksgenomsnittet för kvinnor.

Detta tyder på att utomeuropeiska adopterade har mer problem med alkohol men något mindre vad gäller droger än inhemskt adopterade. Enbart utomeuropeiska adopterade kvinnor har dock mer problem med både alkohol och droger än inhemskt adopterade.

Psykisk sjukdom

Sluten vård för psykoser: A1 133=0,8% (K1 57=0,5%), A2 201=0,8% (K2 5201=0,5%)

Sluten vård för neuroser: A1 97=0,6% (K1 35=0,3%), A2 150=0,6% (K2 2927=0,3%)

Kommentar: Både utomeuropeiska och inhemska adopterade vårdas oftare för psykoser än både utomeuropeiska invandrare (1,6 gånger) och riksgenomsnittet (1,5 gånger). Värt att notera är att sluten vård för psykoser är dubbelt så vanligt hos utomeuropeiska adopterade kvinnor jämfört med utomeuropeiska adopterade män (1% respektive 0.5%).

Både utomeuropeiska och inhemska adopterade vårdas oftare för neuroser än både utomeuropeiska invandrare (2 gånger) och riksgenomsnittet (2 gånger). Värt att notera är att slutna vård för neuroser är tredubbelt så vanligt hos utomeuropeiska adopterade kvinnor jämfört med utomeuropeiska adopterade män (0,9% respektive 0,3%).

Enbart utomeuropeiska adopterade kvinnor vårdas 2,3 gånger oftare för psykoser och 2,7 gånger oftare för neuroser än riksgenomsnittet för kvinnor.

Detta tyder på att båda grupperna adopterade har psykiska problem. Enbart utomeuropeiska adopterade kvinnor har dock mer psykiska problem än inhemskt adopterade.

Själv mord

Slutna vård för självmordsförsök: A1 519=3% (K1 249=2,2%), A2 438=1,7% (K2 8588=0,8%)

Genomförda självmord: A1 56=0,3%, A2 82=0,3% (K2 1222=0,1%)

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade vårdas oftare för självmordsförsök än både utomeuropeiska invandrare (1,4 gånger), inhemskt adopterade (1,8 gånger) och riksgenomsnittet (3,6 gånger), men det gör också inhemskt adopterade (2,1 gånger). Värt att notera är att slutna vård för självmordsförsök är 3,4 gånger vanligare hos utomeuropeiska adopterade kvinnor jämfört med utomeuropeiska adopterade män (4,7% respektive 1,4%).

Både utomeuropeiska adopterade och inhemskt adopterade har fler genomförda självmord än riksgenomsnittet (2,8 gånger).

Enbart utomeuropeiska adopterade kvinnor vårdas 4,6 gånger oftare för självmordsförsök och har 4,5 gånger fler genomförda självmord än riksgenomsnittet för kvinnor.

Detta tyder på att båda grupperna adopterade är självmordsbenägna, men utomeuropeiska adopterade är detta mer än inhemskt adopterade. Enbart utomeuropeiska adopterade kvinnor är dock mest självmordsbenägna än alla andra grupper.

Appendix 2: Adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa jämförda med adoptivföräldrar till barn födda i Sverige 1960-79 och respektive kontrollgrupper för förekomst i patientregistret 1987-99

A1= Adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa 30-84 år: 23 601

K1=Motsvarande kontrollgrupp 25-69 år: 15 004

A2= Adoptivföräldrar till barn födda i Sverige 25-89 år: 31 866

K2= Motsvarande kontrollgrupp 20-79 år: 1 335 291

Kommentar: Adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa 1960-79 jämförs med adoptivföräldrar till barn födda i Sverige samma år. Dessa jämförs i sin tur med motsvarande kontrollgrupper. A1 är med andra ord ett genomsnitt för adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa, K1 ett genomsnitt för föräldrar till biologiska barn födda samma år, A2 ett genomsnitt för adoptivföräldrar till barn födda i Sverige, medan K2 kan betraktas som ett riksgenomsnitt för föräldrar till biologiska svenska barn. Målsättningen med denna komparativa jämförelse är att undersöka likheter och skillnader mellan adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och barn födda i Sverige i relation till riksgenomsnittet.

Missbruk

Sluten vård för alkoholmissbruk: A1 202=0,9% (K1 25=0,2%), A2 383=1,2% (K2 18 055=1,4%)

Sluten vård för drogmissbruk: A1 16=0,1% (K1 21=0,1%), A2 30=0,1% (K2 1458=0,1%)

Kommentar: Adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa vårdas mer sällan för både alkohol- och drogmissbruk än både adoptivföräldrar till barn födda i Sverige och riksgenomsnittet.

Psykisk sjukdom

Sluten vård för psykoser: A1 119=0,5% (K1 100=0,7%), A2 166=0,5% (K2 9160=0,7%)

Sluten vård för neuroser: A1 78=0,3% (K1 89=0,6%), A2 126=0,4% (K2 5591=0,4%)

Kommentar: Adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa vårdas mer sällan för både neuroser och psykoser än både adoptivföräldrar till barn födda i Sverige och riksgenomsnittet.

Själv mord

Sluten vård för självmordsförsök: A1 121=0,5% (K1 173=1,2%), A2 146=0,5% (K2 7618=0,6%)

Genomförda självmord: A1 0,3%=62, A2 97=0,3%

Kommentar: Både adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och adoptivföräldrar till barn födda i Sverige är mindre självmordsbenägna än riksgenomsnittet.

Appendix 3: Adopterade födda utanför Europa jämförda med adopterade födda i Sverige 1960-79 och respektive kontrollgrupper 1999

A1=Adopterade födda utanför Europa: 16 352 (62% kvinnor, 73% födda i Asien)

K1=Kontrollgrupp – icke-adopterade födda utanför Europa: 19 705 (49,8% kvinnor, 82,9% födda i Asien)

A2=Adopterade födda i Sverige: 25 552

K2=Kontrollgrupp – icke-adopterade födda i Sverige: 1 028 745

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade födda 1960-79 jämförs med inhemskt adopterade födda samma år. Dessa jämförs i sin tur med utomeuropeiska invandrare från samma världsdelar respektive icke-adopterade svenskar, båda födda samma år. Notera att 73% av alla utomeuropeiska adopterade är födda i Asien liksom 82,9% av alla utomeuropeiska invandrare, medan 62% av den förstnämnda gruppen är kvinnor. A1 är med andra ord ett genomsnitt för utomeuropeiska adopterade, K1 ett genomsnitt för utomeuropeiska invandrare, A2 ett genomsnitt för inhemskt adopterade, medan K2 kan betraktas som ett riksgenomsnitt för icke-adopterade svenskar. Målsättningen med denna komparativa jämförelse är att belysa det intrikata förhållandet mellan etnicitets- och adoptionsfaktorerna.

Betyg

Avsaknad av betyg i minst två ämnen i ÅK9: A1 2,1% (K1 11,6%), A2 0,5% (K2 0,5%)

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade saknar mer sällan betyg i minst två ämnen i ÅK9 än utomeuropeiska invandrare, men har oftare detta än både inhemskt adopterade och riksgenomsnittet (4,2 gånger).

Utbildning

Eftergymnasial: A1 24,5% (K1 17,9%), A2 24,1% (K2 31,7%)

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade har högre utbildning än utomeuropeiska invandrare. Däremot har både utomeuropeiska och inhemskt adopterade lägre utbildning än riksgenomsnittet (1,3 gånger). Detta tyder på att båda grupperna adopterade har samma problem att orka igenom en längre utbildning (adoptionsfaktorn).

Bostadsort

Storstad: A1 25,2% (K1 32,3%), A2 17,3% (K2 18,5%)

Kommentar: Både utomeuropeiska adopterade och invandrare bosätter sig oftare i storstad än både inhemskt adopterade och riksgenomsnittet. Detta tyder på att människor med ett icke-vitt utseende tenderar att söka sig till anonymiteten eller varandra i en storstad (eticitetsfaktorn).

Civilstånd

Gift+skild: A1 9,9%+2%=11,9% (K1 22,4%+3%=25,4%), A2 32%+8,5%=40,5% (K2 24,4%+3,4%=27,8%)

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade gifter sig mer sällan än både utomeuropeiska invandrare (2,1 gånger), inhemskt adopterade (3,4 gånger) och riksgenomsnittet (2,3 gånger). Inhemskt adopterade både gifter sig (1,3 gånger) och skiljer sig (2,5 gånger) mer än riksgenomsnittet. Detta tyder på att utomeuropeiska adopterade har långt svårare att hitta en partner (etnicitetsfaktorn), medan inhemskt adopterade har ett starkare behov av att skapa en familj men samtidigt större relationsproblem (adoptionfaktorn).

Sysselsättning

Förvärvsarbetade: A1 60,2% (K1 42%), A2 77,6% (K2 77,1%)

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade har lättare att få jobb än utomeuropeiska invandrare, men långt svårare än både inhemskt adopterade och riksgenomsnittet (1,3 gånger) (etnicitetsfaktorn).

Förvärvsinkomst

0-79 999: A1 50% (K1 69,1%), A2 27,4% (K2 28,6%)

80 000-199 999: A1 35,4% (K1 23,1%), A2 36,7% (K2 35,6%)

200 000-319 999: A1 12,9% (K1 6,9%), A2 29,4% (K2 29,2%)

320 000-: A1 1,7% (K1 0,9%), A2 6,5% (K2 6,6%)

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade har högre inkomster än utomeuropeiska invandrare, men mycket lägre än både inhemskt adopterade och riksgenomsnittet (etnicitetsfaktorn). Det är 1,8 gånger vanligare att utlandsadopterade hittas i den lägsta inkomstklassen än inhemskt adopterade. På samma sätt är det 3,8 gånger vanligare att inhemskt adopterade hittas i den högsta inkomstklassen än utomeuropeiska adopterade.

Bidrag

Bostadsbidrag: A1 14,7% (K1 39,8%), A2 13,4% (K2 9,6%)

Socialbidrag: A1 11,6% (K1 39,2%), A2 7,9% (K2 5%)

Arbetslöshetsbidrag: A1 22,9% (K1 17%), A2 20,2% (K2 17,4%)

Kommentar: Utomeuropeiska adopterade uppbär mer sällan bidrag än utomeuropeiska invandrare. Däremot uppbär både utomeuropeiska och inhemskt adopterade oftare bidrag än riksgenomsnittet. Detta tyder på att båda grupperna adopterade har lättare att falla igenom än genomsnittsbefolkningen (adoptionfaktorn).

Appendix 4: Adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa jämförda med adoptivföräldrar till barn födda i Sverige 1960-79 och respektive kontrollgrupper 1999

A1= Adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa: 31 637

K1=Motsvarande kontrollgrupp: 21 410

A2= Adoptivföräldrar till barn födda i Sverige: 36 822

K2= Motsvarande kontrollgrupp: 2 057 482

Kommentar: Adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa 1960-79 jämförs med adoptivföräldrar till barn födda i Sverige samma år. Dessa jämförs i sin tur med motsvarande kontrollgrupper. A1 är med andra ord ett genomsnitt för adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa, K1 ett genomsnitt för föräldrar till biologiska barn födda samma år, A2 ett genomsnitt för adoptivföräldrar till barn födda i Sverige, medan K2 kan betraktas som ett riksgenomsnitt för föräldrar till biologiska svenska barn. Målsättningen med denna komparativa jämförelse är att undersöka likheter och skillnader mellan adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och barn födda i Sverige i relation till riksgenomsnittet.

Utbildning

Eftergymnasial: A1 41% (K1 19,5%), A2 20,8% (K2 20,3%)

Kommentar: Adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa har högre utbildning än både adoptivföräldrar till barn födda i Sverige och riksgenomsnittet (2 gånger).

Socialgrupp

Ej facklärd i varuproduktion: A1 3% (K1 10,7%), A2 4,9% (K2 5,9%)

Ej facklärd i tjänsteproduktion: A1 8,4% (K1 12,1%), A2 11,1% (K2 17,4%)

Facklärd i varuproduktion: A1 4,8% (K1 5,5%), A2 8,6% (K2 8,7%)

Facklärd i tjänsteproduktion: A1 2,9% (K1 3,8%), A2 2% (K2 4,2%)

Lägre tjänsteman I: A1 4,7% (K1 1,4%), A2 3,5% (K2 5,3%)

Lägre tjänsteman II: A1 9,5% (K1 1,3%), A2 7,4% (K2 8,7%)

Tjänsteman på mellannivå: A1 25,5% (K1 6,2%), A2 15,8% (K2 16,8%)

Högre tjänsteman: A1 19,1% (K1 2,8%), A2 9,7% (K2 9,4%)

Ledande befattningar: A1 4,3% (K1 0,3%), A2 2,9% (K2 2,5%)

Fria yrkesutövare/akademiker: A1 0,5% (K1 0,1%), A2 0,3% (K2 0,2%)

Företagare exkl. lantbrukare: A1 5,4% (K1 3,9%), A2 5,9% (K2 5,4%)

Lantbrukare: A1 0,9% (K1 0%), A2 2% (K2 2,3%)

Ej förvärvsarbetande: A1 7,7% (K1 45,4%), A2 9,4% (K2 2%)

Kommentar: Både adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och adoptivföräldrar till barn födda i Sverige är underrepresenterade som ej facklärd eller facklärd i varu- eller tjänsteproduktion än riksgenomsnittet. I relation till varandra är adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa mer underrepresenterade än adoptivföräldrar till barn födda i Sverige som ej facklärd eller facklärd i varu- eller tjänsteproduktion (till exempel 4,8 gånger mindre som facklärd i tjänsteproduktion).

Både adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och adoptivföräldrar till barn födda i Sverige är överrepresenterade som lägre, mellan eller högre tjänstemän än riksgenomsnittet. I relation till varandra är adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa mer överrepresenterade än adoptivföräldrar till barn födda i Sverige som ej facklärda eller facklärda i varu- eller tjänsteproduktion (till exempel 6,8 gånger mer som högre tjänstemän).

Både adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och adoptivföräldrar till barn födda i Sverige är överrepresenterade på ledande befattningar än riksgenomsnittet. I relation till varandra är adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa mer överrepresenterade än adoptivföräldrar till barn födda i Sverige på ledande befattningar (14,3 gånger mer).

Både adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och adoptivföräldrar till barn födda i Sverige är överrepresenterade som företagare och fria yrkesutövare/akademiker men underrepresenterade som lantbrukare än riksgenomsnittet. Allt detta tyder på att adoptivföräldrar till både barn födda utanför Europa och barn födda i Sverige ofta är välutbildade tjänstemän på mellan, högre eller till och med ledande nivå.

Både adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och adoptivföräldrar till barn födda i Sverige är underrepresenterade som ej förvärvsarbetande än riksgenomsnittet. I relation till varandra är adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa mer underrepresenterade än adoptivföräldrar till barn födda i Sverige som ej förvärvsarbetande (5,9 gånger). Detta tyder på att adoptivmödrar till både barn födda utanför Europa och barn födda i Sverige förvärvsarbetar i högre utsträckning än riksgenomsnittet.

Civilstånd

Gift+skild: A1 79,5%+15,6%=95,1% (K1 79,3%+20,2%=99,5%), A2 77,9%+12,8%=90,7% (K2 78,5,4%+17,7%=96,2%)

Änka/änkling: A1 3,6% (K1 0%), A2 8,9% (K2 0,3%).

Kommentar: Både adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och adoptivföräldrar till barn födda i Sverige skiljer sig mer sällan än riksgenomsnittet. I relation till varandra skiljer sig adoptivföräldrar till barn födda i Sverige mer sällan än adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa.

Både adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa och adoptivföräldrar till barn födda i Sverige är långt oftare änka/änkling än riksgenomsnittet (12 respektive 29 gånger), vilket tyder på att adoptionen äger rum senare i livet. I relation till varandra är adoptivföräldrar till barn födda i Sverige oftare änka/änkling än adoptivföräldrar till barn födda utanför Europa (2,5 gånger).

-
- ¹ Fakta i korthet (2001-10-11): <http://www.nia.se/fakta/fakta.htm>.
- ² Flergenerationsregistret, SCB, version 2000-12-31.
- ³ Eric De Geer, "De finländska krigsbarnen i Sverige 1941-48", 241-53, i Hans Norman (red.) *Den utsatta familjen*, Stockholm, 1983.
- ⁴ Peter Selman, "The demographic history of intercountry adoption", 15-39, i Peter Selman (red.), *Intercountry adoption. Developments, trends and perspectives*, London, 2000.
- ⁵ SCBs befolkningsstatistik (2001-10-10): <http://www.scb.se>.
- ⁶ Barn som 1969-1997 invandrat till Sverige och adopterats senare, fördelade på år, världsdelar, länder, ålder och kön, NIA 1997.
- ⁷ SCB (2000).
- ⁸ Kristina Kemp, "Strömsund ger föräldrar extra bidrag", *Dagens Nyheter* 29/11 2000.
- ⁹ Sven-Eric Reuterberg & Michael Hansen, *Vilken betydelse har utländsk bakgrund för resultatet på högskoleprovet*, Stockholm, 2001.
- ¹⁰ Elias Bengtsson, "Parasitologiska undersökningar", *Läkartidningen* vol. 69, nr. 48, 1972, 5636. Bengtsson publicerade senare en liknande studie, "Infektioner, särskilt parasitära, hos utlandsadoptivbarn", publicerad i *Läkartidningen* vol. 75, nr. 50, 1978, 4675-4676.
- ¹¹ Yngve Hofvander, "Kliniska fynd vid hälsokontroll av utlandsadoptivbarn", *Läkartidningen* vol. 75, nr. 50, 1978, 4674-4675. Se även Hofvander et al., "Utländska adoptivbarns hälsotillstånd och anpassning till svenska förhållanden", *Läkartidningen* vol. 79, nr. 17, 1982, 1697-1705.
- ¹² Lemm A. Proos, *Growth and development of Indian children adopted in Sweden*, Uppsala universitet, 1992.
- ¹³ Ingegärd Gardell, *Internationella adoptioner. En rapport från Allmänna barnhuset*, Stockholm, 1979.
- ¹⁴ Marianne Cederblad, *Utländska adoptivbarn som kommit till Sverige efter tre års ålder. Anpassningsprocessen under det första året i familjen*, Stockholm 1982.
- ¹⁵ Ilona Déry-Alfredsson & Madeleine Kats, *Utländska adoptivbarn på PBU*, Stockholms universitet, 1986.
- ¹⁶ Marianne Cederblad, "Hög ålder vid adoptionen största risken för att utveckla anpassningsproblem i tonåren", *Läkartidningen* vol. 88, nr. 12, 1991, 1084-1087. För en tidigare mindre undersökning, se Cederblad, *Utlandsfödda adoptivbarn. Anpassningsproblem i tonåren*, Lunds universitet, 1989.
- ¹⁷ Marianne Cederblad, Malin Irhammar, Ann Mari Mercke & Eva Norlander, *Identitet och anpassning hos utlandsfödda adopterade ungdomar*, Lunds universitet, 1994. Ett preliminärt resultat av samma undersökning hade publicerats ett år tidigare, se Marianne Cederblad, Malin Irhammar, Ann-Mari Mercke & Börje Höök, "God psykisk hälsa hos utländska adoptivbarn", *Läkartidningen* vol. 90, nr. 16, 1993, 1537-1542.
- ¹⁸ Malin Irhammar, *Att utforska sitt ursprung. Identitetsformande under adolescensen hos utlandsfödda adopterade. Betydelsen av biologiskt och etniskt ursprung*, Lunds universitet, 1997.
- ¹⁹ Kristina Berg-Kelly & Jan Eriksson, "Adaptation of adopted foreign children at mid-adolescence as indicated by aspects of health and risk taking – a population study", *European Child & Adolescent Psychiatry* 6/1997, 199-206.
- ²⁰ Anders Hjern, *Migration till segregation. En folkhälsorapport om barn med utländskt ursprung i Stockholm*, Stockholm, 1998.
- ²¹ Annika Carlsson, "Adoptivbarnen ny problemgrupp", *Svenska Dagbladet* 10/3 1996.
- ²² Jan-Åke Eriksson & Inger Sundqvist, *Behandling av adopterade barn på särskilt ungdomshem. Förslag till en behandlingsmodell*, Stockholm, 1999.
- ²³ Bo Vinnerljung, "Förekomst av adoptivbarn och långtidsvårdade fosterbarn bland placeringar av tonåringar i dygnsvård", *Socialvetenskaplig tidskrift* 4/1999, 313-328.
- ²⁴ Anders Hjern, Finn Rasmussen & Gunilla Hedlin, "Age at adoption, ethnicity and atopic disorder: A study of internationally adopted young men in Sweden", *Pediatric Allergy and Immunology* 10/1999, 101-106.
- ²⁵ Charlotta Eriksson, "Självmod och missbruk vanligare", *Dagens Nyheter* 13/1, A5.
- ²⁶ Anders Hjern & Peter Allebeck, "Suicide in first and second generation immigrants in Sweden – a comparative study", *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, under publicering.

²⁷ Torun Österberg, *Economic perspectives on immigrants and intergenerational transmission*, Göteborgs universitet, 2000.

²⁸ Anders Björklund och Katarina Richardson: *How Adopted Children born abroad fare as Young Adults in the Swedish Labor Market*. Opublicerad artikel från Sociala forskningsinstitutet, Stockholms universitet, 2000.

²⁹ Dan-Olof Rooth, "Adopted Children in the Labour Market – Discrimination or Unobserved Characteristics?", *International Migration* 1/2002.

³⁰ Gail Slap, Elizabeth Goodman & Bin Huang, "Adoption as a risk factor for attempted suicide during adolescence", *Pediatrics* 108:2, E30-38.